

შობლოსადმი სიყვარულის გამწვავებული გრძნობა, რაც თრგუნავს ყველა სხვა გრძნობას და ზოგჯერ ავად-ამიც კი გადადის.

მ

ობიექტი /ლათ. *objectum*, სიგანი, მოვლენა/ — ფს-გიაში იგულისხმება ყველაფერი ის, რაც თვითონ სუბ-ს არ მიეკუთვნება.

ობიექტივაცია — იხ. განწყობა წარმოსახვის საფუძველზე.

ობიექტური დაკვირვება — ობიექტურად /სუბ გარეშე/ არსებულ მოვლენებზე უშუალო დაკვირვება. ყოველ დაკვირვებას, რაც განცდის ანუ თვითდაკვირვების ელემენტებს არ შეიცავს, ო. და ეწოდება. ო. და სათვის უშუალოდ მოცემულია მხოლოდ ქცევა, რეფლექსი, ამიტომ ბიჰევიორიზმის და რეფლექსოლოგიის მიმდინარეობის თანახმად ფს-გიურ მეცნ-ში კვლევის ერთადერთი მეთოდს ო. და უნდა შეადგენდეს.

ობიექტური ფსიქოლოგია — თანამედროვე ფ-გიაში — იმ მეცნიერულ მიმართულებათა საერთო სახელწოდება, რ-თა თანახმად, ფს-გია, რ-რც მეცნიერება უნდა სწავლობდეს არა განცდებს, ფს-კურ ფენომენებს, არამედ ცოცხალი ორგანიზმის იმ რეაქციებს, ქცევებს, მოძრაობებს, რ-თაც იგი გარემოდან მოქმედ გამლიზიანებელთა საპასუხოდ იძლევა. ამ მიმართულებათა კვლევის ძირითადი ფორმულაა „სტიმულ-რეაქცია“ /S — R/.

სახელწოდება ო. ფ. პირველად იხმარა ვ. ბებტერევემა. მასში ის იგულისხმობდა ისეთ ფს-გიას, რ-აც ინტროსპექტული ფს-გიის საპირ. ცოცხალი არსების მხოლოდ სტიმულები და რეაქციები უნდა ეკვლია და არა განცდები, ცნობიერების მოვლენები. შემდეგ, თვითონ ბებტერევემა ო. ფ-ს უწოდა აგრეთვე „რეფლექსოლოგიაც“. ო. ფ-ის განშტოებას წარმოადგენენ: ა/ ბიჰევიორიზმი, რ-იც წარმოიშვა ამერიკაში, /ე. თორნდაიკი, ი. უოტსონი და სხვ./, ბ/ „რეაქტოლოგია“ /კან. კორნილოვი/. ყველა ამ მიმართულებას საფუძვლად უდევს შემდეგი მოსაზრება: მეცნ. უნდა იკვლევდეს მხოლოდ იმას, რაც ობიექტურადაა მოცემული და რისი გაზომვაც ხერხდება, ფს-კა კი არაობიექტურადამოცემული და ამიტომ მისი მეცნ. კვლევა შეუძლებელია ის, რაც ცოცხალი არსებისათვის სპეციფიკურად დამახ. ეს მისი ქცევები და რეაქციებია, რ-თაც იგი გარე გამლიზიანებლის სტიმულების საპასუხოდ იძლევა. ამიტომ მეცნ. ფს-გიამ განცდების შესწავლაზე უარი უნდა თქვას და მხოლოდ ცოცხალი არსების ქცევები უნდა გამოიკვლიოს. ეს დებულება ძირ-შივე მცდარია, რადგან ო. ფ. განცდების არსებობას არ უარყოფს, ხოლო მათი მეცნ. კვლევა შეუძლებლად მიაჩნია. ეს ფს-კურის შემეცნების შეუძლებლობას ნიშნავს და უთუოდ ერთგვარ აგნოსტიციზმს წარმოად-

გენს; რადგან, თუ განცდა რეალობაა და სინამდვილეა, მაშინ კანონიერი ისიც, რომ მისი შემსწავლელი მეცნიერებაც არსებობდეს. გარდა ამისა ფს-კურის გარეშე, თვითონ ქცევა ცალკეულ მოძრაობათა კონგლომერატად იქცევა და მისი აზრი, მნიშვნელობა გაუგებარი რჩება. ო. ფის ძირითადი ნაკლი ისიცაა, რომ ფს-კა და ქცევა ერთმანეთისაგან გათიშულია და ფაქტობრივად ერთიცა და მეორეც შეუცნობელი ხდება.

ღ. უზნაძე შემდეგნაირად წყვეტს ამ საკითხს: ფს-კა თვითონ ქცევაშია მოცემული, ისინი განუყრელ ერთიანობას წარმოადგენენ და ამიტომ ქცევის დაკვირვება იმავე ფს-კის დაკვირვებას ნიშნავს. „ფს-კური, რ-რც წმინდა სუბ-ური მოცემულობა როდი უნდა ჩავთვალოთ, არამედ, როგორც ობიექტურთან ერთიანობაში მყოფი სინამდვილე, რიც სწორედ ამიტომ შესაძლებელია თვითონ იქნეს ობიექტური შესწავლის საგნად დასახული“ /ღ. უზნაძე/. ამრიგად ო. ფს არ არის კანონიერი სახელწოდება, რადგან ფს-გია-შაინც, საბოლოო ანგარიშში, მეცნიერებაა ფს-კის შესახებ, რ-იც მუდამ ქცევასთან ერთიანობაშია მოცემული.

ოღნავ შესამჩნევი განსხვავებების მეთოდი იხ. მინიმალურ ცვლილებათა მეთოდი.

ლიბიბოსკომპლექსი — ზ. ფროიდის მიერ შემოტანილი ტერა. ფსიქონალიზში. გულისხმობს შვილის სქესობრივ სურვილს საკუთარი მშობლის მიმართ /იხ. ინცესტი/, ვაჟისას — დედის მიმართ, ქალისას — მამის მიმართ, ხოლო ამის შესაფერისად სიძულვილსა და მტრობასაც კი თავისი სურვილის ობიექტის საწინააღმდეგო სქესის მშობლის მიმართ. ე. ი. ქალისა — დედის მიმართ, ვაჟისა — მამის მიმართ. ფროიდის კონცეფციით, სქესობრივი სურვილი საკუთარი მშობლის მიმართ იწყება ადრეული ბავშვობის ასაკში, ფალუსური ფაზის დასაწყისიდან /დაბადებიდან 3 წლის ბოლო/ და სტაბილურ მდგომარეობას გენიტალურ ფაზაში /პუბერტატული პერიოდი/ აღწევს. ამავ პერიოდში იწყება კონფლიქტი ამ სურვილისადმი. უარყოფითადაა განწყობილი სუბ-ის მთელი სოციალური გარემო თავისი ზნე-ჩვეულებებით და ქცევის ნორმებით; ამის შესაფერისად ამ სქესობრივი სურვილის წინააღმდეგ ამხედრდება სუბ-ის საკუთარი „ზე-მე“ და „დაცვითი მექანიზმების“ საშუალებით /იხ. განდევნა/ ამ ლიბიდოზური სურვილით გამოწვეულ წარმოდგენებს ცნობიერებიდან ერეკება. ყოველივე ამის შედეგად ინცესტური სურვილი იდევნება ცნობიერებიდან, ის ქვეცნობიერში იძირება და განაგრძობს აქ არსებობას, რ-რც „კომპლექსი“ და აქედან ფარულად ზემოქმედებს სუბ-ის ცნობიერების მიმდინარეობაზე.

ეს არანორმალური მდგომარეობა ხშირად ნევროზის საბაბი ხდება და სუბ. ავადდება.

ო-ს, როგორც გარკვეული ცნების სახელწოდებას, საფუძვლად დაედო ძველი ბერძნული თქმულება მეფე ოიდიპოსის შესახებ: მან მოკლა თავისი მამა თებელი მეფე, რ-აც არ უცნობდა და როცა კლავდა, არ იცოდა, რომ თავის მამას კლავდა. ამის შემდეგ იგი დაეპატრონა ტახტს და ცოლად შეირთო ქვრივი დედოფალი იოკასტე. მან არც ის იცოდა, რომ იოკასტე მისი დედა იყო. მათ ეყოლათ შვილები. აღსრულდა ოიდიპოსის დაბადებისას ღმერთების წინასწარმეტყველება. როცა შემდეგ სინამდვილე გამოაშკარავდა, ოიდიპოსმა უარყო მეფობა, თვალები დაითხარა და ქალაქს გაშორდა, ხოლო იოკასტემ თავი ჩამოიხრჩო.

ო-ის ანალოგიურია ელექტრაკომპლექსი; მასში ნაგულისხმებია ქალიშვილის |ინცესტუარი სურვილი საკუთარი მამის მიმართ. ბერძნული თქმულებით ელექტრა იყო ტროის ომის მონაწილე აგამემნონის ქალიშვილი, ტერა ელექტრაკომპლექსი ფროიდის შემდეგ შემოიტანეს მისმა მოწაფეებმა.

ოკულტიზმი /ლათ. occultus – მალული, ფარული/ – ანტიმეცნიერული მოძღვრება დაფარულ მოვლენათა შესახებ, რ-თა აღქმა, გაგება და ამოხსნა ჩვეულებრივი ბუნებისმეტყველური მეთოდებით და კანონებით არ შეიძლება. |ო, რ-აც მოძღვრება წარმოდგენილია პარაფსიქოლოგიის დარგებით. ასეთია: სპირიტუიზმი, ტელეპათია, ტელეკინეზი /იხ. ნათელხედვა/, მათი კვლევის საგანი ოკულტური ფენომენებია.

|ო, როგორც მისნობა, ვითომდა სულეებთან დაკავშირება და მაგია, ყოველი პრიმიტიული, დაბალი კულტურის დამახ; მისტიკური მსოფლ-შეგრძნების პირველყოფილ აღ-ნს სჯეროდა, რომ არსებობს კეთილი და ბოროტი სულები, რომ აღ-ნის ბედს ღმერთები განაგებენ და რომ მათთან დაკავშირება და აღ-ნის შესახებ მათი გადაწყვეტილების გამოცნობა შესაძლებელია. იყვნენ ღმერთებთან კავშირის დამწერი აღ-ნებიც ღვთისმსახურნი, მოგვები, წინასწარმეტყველები, მკითხავეები, მისნები. თანამედროვე |ო, არსებითად ამ ძველი მიმდინარეობის გაგრძელება და ნაირსახეობაა.

ოლიგოფრენია – /ბერძ. oligos – ცოტა, phren – ქკუა/ – თანდაყოლილი, ან ადრეულ ასაკში /დაბადებიდან 1-2 წელი/ შეძენილი სუსტგონიანობის ყველა სახის და ხარისხის საერთო სახელწოდება. /მაგ. იდიოტია, |იმბეცილობა, დებილობა/. ო-ის ფს-კური განუვითარებლობა ზოგადია – ეხება თითქმის ყველა ფს-კურ ფუნქციას, მაგრამ განსაკუთრებული სიძლიერით აზროვნების ფუნქციებია დათრგუნვილ-დაქვეითებული.

სუსტგონიანობასთან ერთად ადგილი აქვს აგრეთვე ფიზ. განუვითარებლობასაც /მაგ., გრძნობის და მოტორიკის ორგანოების, აგრეთვე თავის ქალის აგებულების დეფექტი/.

ლო-ის დიფერენციული სახეებია აგრეთვე: მიკროცეფალია, პიდრო-
ცეფალია, ლაგდონ-დაუნის დაავადება და სხვა. ლო- განსხვავდება დემენ-
ციისაგან იმით, რომ ლო- ან თანდაყოლილია, ან წარმოიშობა ადრეული
ბავშვის ასაკში.

ლო-ს იწვევს ც. ნ. ს. დაზიანება, განსაკუთრებით ტვინის დიდი ჰე-
მისფეროების ჭერჭის დაზიანება.

ონეიროიდული ანუ სიზმრისებური ცნობიერება /ბერძ. oneiros – ძი-
ლი, ὄδυα: ტკივილი, მოუსვენრობა/ – ფსიქოპათოლოგიაში; ცნობიერ-
ების აშლა, რაც ახას. თვალსაჩინო პლასტიკური ფანტასტიკური შინაარ-
სის სტენიური წარმოდგენები. კავშირი სინამდვილესთან ან სულ გა-
წყვეტილია, ანდა სინამდვილე ამ ფანტასტიკური განცდების შესაბამისად
აღიჭმება და ამ განცდებშია ჩაქსოვილი. თვითონ ავად. ამ ფანტასტიკუ-
რი სცენების მონაწილედ განიცდის თავს, ლო-ს თან არ ახლავს ამნეზია;
მდგომარეობიდან გამოსვლის შემდეგ ავად-ფს. დეტალურად ახსოვს მის
მიერ განცდილი შინაარსები, გვხვდება შიზოფრენიისა და სხვადასხვა სო-
მატური დაავადების პროცესში განვითარებული ფსიქოზების დროს.

ონტოგენეზი /ბერძ. ὄν – არსებული, genesis – წარმოშობა/ – ე. ჰე-
კელის /1834–1919 / მიერ შემოტანილი ცნება /1912 /, რიც გულისხმობს
ინდივიდუუმის ფსიქო-ფიზ. განვითარებას ჩასახვის მომენტიდან ვიდრე
სრულ მოწიფულობამდე.

ხშირად ლო-ს განმარტავენ, რაც ინდივიდის განვითარებას ჩასახ-
ვის მომენტიდან ვიდრე სიცოცხლის დასრულებამდე. ასეთი განმარტება
მთლად ზუსტი არ უნდა იყოს და, შეიძლება, მხოლოდ პირობითად ჩავ-
თვალოთ, რადგან განვითარება ამ ცნების აზრის მიხედვით, თავდება სი-
ცოცხლის გარკვეულ პერიოდში, რის შემდეგაც იწყება განვითარების სა-
წინ. მოვლენა – უკუგანვითარება, – ინვოლუცია, რიც სიკვდილში გა-
დადის. საპირ. ფილოგენეზია.

ოპერაციონიზმი /ლათ. operatio – მუშაობა, მოქმედება/ – შეხედუ-
ლება თანამედროვე ნატურფილოს-ში, რიც ემყარება ამერიკელი ფიზიკოსის
სის პ. ვ. ბრიჯმენის / P. W. Bridgeman / შემდეგ დებულებას /1927/; ჭეშ-
მარიტია ბუნების შემეცნება მაშინ, როცა იგი გამზომი აპარატების გა-
მოყენებას ეყრდნობა და ყოველ დამკვირვებელს, ყოველთვის მისი სის-
წორის შემოწმების საშუალებას აძლევს. ო-ის შეხედულებით, ჭეშმარი-
ტად არსებულია ის, რისი გრძნობადი აღქმაც და გაზომვაც ზერხდება.
ამის თანახმად ცნების ყოველი დეფინიცია გულისხმობს არა საგნის არ-
სის ძიებას, წვდომას, არამედ მისი ემპირიული არსებობის დადასტურებ-
ას გაზომვის საშუალებით. მაგ., ამ თვალსაზრისით, ცნე-
ბა „ინტელიგენტობა არის ის, რაც ინტელიგენტობის ტესტით იზომება“.

პაბრიკმენის ო—მა დიდი გავლენა იქონია ბიჭვეიორისტულ ფს—
გიაზე /ეა ბორინგი, სკ| სტივენზი/ S. Stevens /, ბ. სკანერი, ეა| ტოლმენი/ .
მაგა, სტივენზის აზრით ო—ის ძირითადი დამანა. ნიშნებია: შესასწავლი
მოვლენის შესახებ ერთი საერთო შეხედულების გამომუშავება მკვლე-
ვართა მიერ, შესასწავლი მოვლენის განმეორებით გამოწვევა და გაზომ-
ვა. ეა ტოლმანმა ხაზი გაუსვა იმას, რომ ბიჭვეიორისტულად გაგებულ
„სტიმულსა და რეაქციას“ შორის უშუალო კავშირი არ არსებობს, მისი
აზრით, მათ შორის უნდა ვიგულისხმოთ ეა წ. „შუამდებარე ცვლადი“
მოტივაციის სახით, რ-ის გაზომვა შესაძლებელი ხდება. /იხ. პრაგმატი-
ზმი/ .

ობტიკური ილუზია — იხ. გეომეტრიულ—ობტიკური ილუზია.

ობტიკური ტიპის მეხსიერება — იხ. დასწავლა.

ობტიმიზმი /ლათ. optimum — საუკეთესო/ — მსოფლმხედველობა,
რ-ის შეხედულებით, რ—რც ყოველი არსებული, ისე მთლიანად სამყარო
გონივრული ქმნილებაა, საუკეთესო ყველა შესაძლებლობათა შორის, ობ-
ტიმიისტური მიმართულების თანახმად სამყარო სიამოვნების წყაროა,
ო—ს სწამს, რომ ყოველ საქმეში საბოლოოდ სიკეთე იმარჯვებს და ყვე-
ლაფერი კარგად მთავრდება. მოვლენის ბნელ მხარეებს. ო., ან ვერ ხე-
დავს, ან იმედი აქვს, რომ საბოლოოდ მაინც ნათელი გაიმარჯვებს ბნელ-
ზე; ადნებში ყოველთვის კარგ მხარეებს ამჩნევს და ცუდს უგულვებელ -
ყოფს. ო. სასიცოცხლო განწყობილების გრძნობაა, იმედით აღჭურვილი
სიცოცხლის მოსიყვარულე და მისი დამკვიდრების მოსურნე.

ძველ დროში ობტიმიისტურ მსოფლმხედველობას იზიარებდა მრავალი
ფილოსოფოსი, განსაკუთრებით, სტოელთა სკოლის წარმომადგენლები.
მარკუს ავრელიუს ანტონიუსი /121—180/ ამბობდა „ო, სამყაროვ! ყველა-
ფერი, რაც შენ გასურს, ის მეც მსურს“—ო; ახალ დროში ფილოს—ში ო—ს მიმდევ-
რები არიან. გა ლაიბნიცი, გა ჰეგელი და სხვა. საპირ. იხ. პესიმიზმი.

ობტიმიზტი — ვინც ობტიმიზმის შეხედულებებს იზიარებს, სა-
ზოგადოდ იმედიანად არის განწყობილი, ყოველთვის კარგს მოელის, თან
ახლავს დარწმუნებულობა, რომ კეთილი იმარჯვებს ბოროტზე.

ობრალური ფაზა — /ლათ. ora os — პირი/ — ზ. ფროიდის ფსიქოა-
ნალიზში ნიშნავს: სექსუალური განვითარების პირველ ფაზას. იწყება
დაბადებიდან და გრძელდება დაახლოებით ერთ წელს /პირველი წლის
ბოლომდე/. ამ პერიოდში /„ძუძუს პერიოდი“/, ფროიდის მიხედვით, ბ-
ვისთვის პირი წარმოდგენს ეროგენულ ზონას, მისი გაღიზიანება /ძუ-
ძუს წოვა, კბენა, თითების ლოკვა/, ფროიდის აზრით, იწვევს ლიბიდო -
ზურ სიამოვნებას და დაკმაყოფილებას. ო. ფ. ესაზღვრება ანალურ ფა-
ზას.

ორგანული /ბერძ. *organon* – იარაღი/ – იხმარება: 1. რაიმე მოვლ-
ნის მთლიანი ხასიათის აღსანიშნავად; 2. ნაწილის მთლიანთან განუყო-
ფელი კავშირის აზრით; 3. სომატურად /ფიზიოლოგიურად/ განსაზღვრული მო-
ქმედების აღსანიშნავად.

ორგანული შეგრძნებები – ასეთია: შიმშილი, წყურვილი, სქესობრი-
ვი შეგრძნებები, სასუნთქი ორგანოების მდგომარეობასთან დაკავშირე-
ბული შეგრძნებები, გულისრევის, თავბრუსხვევის, დაღლილობის და სხვა.
ორგანული შეგრძნებების დაკმაყოფილება თვით იწვევს, თავის მხრივ,
გარკვეულ ორგანულ შეგრძნებებს, მაგ. ა. სანძღის მოთხოვნის დაკმა-
ყოფილება იწვევს სიმძაძრის შეგრძნებას და სხვა.

1. შ-ს თავისი სპეციფიკური რეცეპტორები აქვთ, ისინი მოთავსებუ-
ლია შინაგან სასიცოცხლო ორგანოებში / ინტერორეცეპტორები/. ო. შ-
ები დანარჩენი მოდალობის შეგრძნებებისაგან განსხვავდება თავისი სუბ-
-ტურობით, ისინი ობიექტურ ვითარებას, საგნის თვისებას კი არ ასა-
ხავენ, არამედ საკუთარი სხეულის მდგომარეობას. ამიტომ ისინი ყველა-
ზე უფრო ახლო დგანან ემოციასთან და სუბ-ტურობით ხასიათდებიან,
თუმცა სავსებით არც ემოციას წარმოადგენენ, რადგან ასე თუ ისე, მა-
ინც ჩვენი სხეულის, ე. ი. რაღაც ობიექტური ვითარების განცდას იძლე-
ვიან. ო. შ., ჩვეულებრივად აღ-ნის გარემოსთან დამოკიდებულებაში,
სასიცოცხლო სტიმულების სახით გამოდიან და აღ-ნს გარკვეული ქცევის
განხორციელებისაკენ მიმართავენ. /დ. უზნაძე/.

ორიენტაცია: /ლათ. *oriens* – ამომავალი მზე, აღმოსავლეთი, მიმარ-
თულება აღმოსავლეთით/ – ვიწრო მნიშვნელობით, ფს-კური უნარი, ზო-
გის აზრით, გრძნობა, რ-ის მოქმედების შედეგადაც სუბიექტმა ყოველ
წუთს სრული სიზუსტით იცის, თუ სად არის თვითონ, რა დრო არის ახ-
ლა /დამე-დღე, დილა – საღამო, ზამთარი – ზაფხული/ და თვითონ იგი
ვინ არის, რაც ნიშნავს სივრცის, დროის და საკუთარი პიროვნების ვი-
ნაობის ცნობიერებას. ასეთი ცნობიერება არსებობის ერთი ძირითადი პირო-
ბათაგანია, რ-იც თან ახლავს აღ-ნს და საკუთარი თავის, რ-რც პიროვ-
ნების, საიმედოობის საწინდარია. ამ განცდის, ამ ცოდნის დარღვევა ფს-
კის აშლის /სულიერი დაავადების/ სიმპტომად ითვლება.

1. ო. სივრცეში განსაკუთრებით განვითარებული აქვთ ბრმებს. ამაში
მათ ეხმარება უმაღლესად განვითარებული შეხებისა და ვიბრაციის შეგ-
რძნებები. ეს კი იმაზე მიუთითებს, რომ აღ-ნის ო-ში მონაწილეობს ფს-
კური ფუნქციები: შეგრძნება, აღქმა, მეხსიერება, ყურადღება, გრძნობა
და სხვა.

დროში და სივრცეში 1. ო. დამახ. ცხოველისათვისაც. ზოოლოგიაში
იკვლევენ მწერების, ფრინველების, თევზების და სხვა ცხოველების ო-ის უნარს.

ცნობილია მაგ., რომ თავის სახლს დიდი მანძილით დაშორებული ფუტკარი /ჭიანჭველაც/ კარგად აგნებს გზას სახლისაკენ; ვარაუდობენ რომ დროში ო-ს ფუტკარი მზის მდებარეობის მიხედვით არკვევს/კაფიშერი/ა. ზოგი თევზი, ტოფობის პერიოდში ქვირითის დაყრის ადგილისაკენ რამდენიმე ათას კილომეტრს გაივლის და ზუსტი ო-ით მიიკვლევს გზას ამ ადგილისაკენ. ცნობილია, რომ გადამფრენი ფრინველები, რიც საზამთროდ თბილ ქვეყანაში მიემართებიან, გაზაფხულზე კვლავ უკან ბრუნდებიან და ეს გრძელი გზა მათ არასოდეს არ ეშლებათ. მაგრამ ცხოველის ო-ის უნარი არსებითად სხვაა, ვიდრე ად-ნისა, ინსტინქტის საფუძველზეა აღმოცენებული და ცნობიერების ელემენტებს სავსებით მოკლებულია.

ფართო მნიშვნ. ად-ნის მიმართ სიტყვა ო-ს სპეციფიკური მნიშვნელობაც აქვს. მას იყენებენ იმის აღსანიშნავად, რომ რამეში ერკვევი, მაგ., სიტუაციაში, რომ შექმნილ მდგომარეობას ალღოს უღებ, გესმის მისი დაფარული აზრი და სწორი მიმართულებით მოქმედება. ო, ამ შემთხვევაში, არსებულის უშუალო ცოდნას გულისხმობს. ეს იქიდანაც, ჩანს, რომ საფრთხის მოულოდნელი წამოჭრა, კრიტიკული სიტუაცია ხშირად უბნევს ად-ნს ო-ს. მან არ იცის რა ქნას, რა იღონოს, მისი რეაქციები ქაოსური ხდება. აქედან ცხადია, რომ ად-ნის ქცევის ერთ-ერთი ძირითადი პირობათაგანი სიტუაციაში ო-აა, იგი გარემოს და მასში საკუთარი ადგილის აღქმას, ცოდნას. ო-ის შექმნაში /აღებაში/ უშუალო წვდომის უნარის გარდა აზროვნების პროცესებიც /შედარება, რელაცია, იდენტიფიკაცია და სხვა / მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ.

ოცნება - პასიური ფანტაზიის ერთ-ერთი სახე. მისთვის დამახ. სინამდვილისაგან განდგომა, ცნობიერების გამოთიშვა რეალურ მოვლენათა ზეგავლენისაგან, ილუზორულ წარმოდგენათა წინ წამოწევა, სანატრელი და სასურველი მოვლენებისათვის მიდევნება. ო. სიამოვნებას ჰგვირის მეოცნებეს. ზოგჯერ შეიძლება საშინელი მოვლენების შესახებაც იოცნებო, მაგრამ, რ-რც წესი ად-ნი იმაზე ოცნებობს, რაც მისთვის სასურველია და სინამდვილეში კი მიუღწეველია. ო. ფენომენოლოგიურად ახლო დგას სიზმართან, ეფემერულია, უკვალოდ წარმავალი. ო-ს სხვანაირად „ღლის სიზმარს“, „ღვიძლის სიზმარს“ (გერმ. Tagtraum) უწოდებენ კიდევც. ო-ს იწყებს ად-ნი მაშინვე, რ-რც კი განმარტოვდება, ან დასვენებას განიზრახავს. იგი სპონტანურად, თავისთავად ევლინება სუბს და მთლიანად ეუფლება მის აზრთა მიმდინარეობას „ო-ის შემთხვევაში აზროვნების ჩვეულებრივი დაძაბულობა პასიურ მოდუნებას უთმობს ადგილს; ო-ის მიმდინარეობა ჩვენი აქტიური მონაწილეობის გარეშე ხდება. თუ აზროვნებაში ყოველი ცალკე აზრი ჩვენი შეგნებული ძიების პრო-

დუქტად განიცდება, ო-ის შემთხვევაში წარმოდგენები ისე მიმდინარეობენ, რომ ჩვენ მხოლოდ პასიური მჭვრეტელის როლიდა გვაქვს შერჩენილი, აზროვნების შემთხვევაში ჩვენ ვმოქმედებთ; აქ, ოცნების შემთხვევაში, ჩვენ, გჭვრეტთ იმას, რაც თითქოს ჩვენი მონაწილეობის გარეშე ხდება“ /დ. უზნაძე/. ზოგჯერ ამჩნევ, რომ მუშაობის პროცესში მთავარი პრობლემისათვის თავი მიგინებებია და ოცნებისათვის მიგიცივ თავი; გარკვეული ძალდატანებაა საჭირო, რომ გამოერკვე და კვლავ სამუშაოს დაუბრუნდე. ცოტად თუ ბევრად ყოველი ად-ნი ოცნებობს. დიდი მნიშვნა აქვს ად-ნთა ტიპურ-დიფერენციულ განსხვავებულობას.

სენსიბილური ან თავის თავში ჩაკეტილი ად-ნი / ინტროვერტული იხ. / უფრო მეოცნებეა, ვიდრე მისი საწინააღმდეგო ტიპი, ახალგაზრდობა უფრო მიდრეკილია ო-ისადმი.

ქო კომპენსატორული მნიშვნელობისაა, რისთვისაც რეალურ პირობებში ვერ მიულწევია სუბ-ს, იმას ის |ო-ში დაეძებს, ცხადში მიულწევვლს |ო-ში აღწევს. ქო სინამდვილისაგან სურვილების სამყაროში გაქცევაა, ამიტომ ის რაციონალურს, ლოგიკურს, გონების სიცხადეს გაურბის და გრძნობითი ტონით შეფერილ სურვილთა დინებას მიჰყვება. ამით ის რეალურ პირობებში დაუკმაყოფილებელ მოთხოვნილებებს ილუზორულად იკმაყოფილებს. /დ. უზნაძე/.

3

პათოლოგიური — ავად-ური, ნორმისაგან გადახრილი, არანორმალური, მახინჯია.

პათოსი /ბერძ. pathos— ტანჯვა, გრძნობა, ვნება/— ვნებითი აგზნება, აფექტი /პ-ს ამ აზრით იყენებდა არისტოტელე/. ესთეტიკაში: აღფრთოვანებას, | ტრაგიკულის ამალღებული გრძნობებით გამოხატვას პურ მოქმედებას უწოდებენ. ჩვეულებრივ სიტყვა-ხმარებაში: აღფრთოვანებული სტილით აზრის გამოთქმა, აღელვებულად, გრძნობით, ამალღებულად, აგზნებით ლაპარაკი და წერა, პ-ის გამოვლენად ითვლება.

პათოფობია /ბერძ. pathos— ტანჯვა და phobos— შიში/ — ავად გახდომის შიში.

პათოფსიქოლოგია — ფს-გიის დარგი, შეისწავლის ფს-კური მოქმედებისა და პიროვნების სტრუქტურის დაზიანებისა და რღვევის კანონზომიერებებს ფს-კის პათოლოგიის შემთხვევაში. პ-გიურ გამოკვლევებს დიდი მნიშვნა აქვთ მთელი რიგი ზოგადფსიქოლოგიური | პრობლემის შესწავლისთვის. ასეთია, მაგ., ქცევის | მიზანშეწონილობის პრობლემა; ფს-კური აქტიურობის პროცესები; პიროვნების როლის პრობლემა; ბიოლოგიურისა